

feminist Klassiek

Pat Mainardi

De politiek van het huishouden*

'Hoewel vrouwen niet klagen over de macht van mannen klaagt elke vrouw wel over haar eigen man of over de mannen van haar vriendinnen. Precies zo ging het in alle andere gevallen van dienstbaarheid; tenminste aan het begin van de emancipatiebeweging. Aanvankelijk klaagden de slaven niet over de macht van hun meesters, maar alleen over hun tyrannie'. (John Stuart Mill, On the subjection of woman).

Een 'vrije vrouw' is iets heel anders dan de 'bevrijding van de vrouw'! Het eerste doet ons denken aan allerlei lekkers, dat de harten (om andere lichaamsdelen maar niet te noemen) van de radikaalste mannen verwarmt. Het tweede betekent: *huishouding*. Het eerste doet denken aan vrije sex, sex voor het huwelijk, knusse huishoudelijke regelingetjes ('ik hok met dit stuk') en het zelfgenoegzame besef dat jij niet tot dat soort mannen behoort die een sloof willen in plaats van een vrouw. Dat komt nog wel.. Tenslotte, wie wil dat oude produkt nog, de Standaard Amerikaanse huisvrouw, één en al echtgenoot, huis en kinderen. Het Nieuwe Produkt, de Bevrijde Vrouw, doet een boel aan sex en heeft een Karrière, bij voorkeur iets wat met de huishoudelijke taken gekombineerd kan worden - zoals dansen, pottenbakken, schilderen. Daartegenover staat de Vrouwenbevrijding - en het huishouden. Wat zegt u? Zegt u dat dit allemaal maar onbelangrijk is? Prachtig! Dat dacht ik namelijk ook. Want het leek volkomen redelijk. We hadden allebei een baan, we werkten allebei een paar dagen per week om de kost te verdienen, dus waarom zouden we de huishouding niet samen doen? Dit stelde ik mijn wederhelft voor en hij was het met me eens. De meeste mannen zijn 'modern' genoeg om zoiets niet meteen af te kappen. Je hebt gelijk, zei hij. Het is niet meer dan redelijk. Toen gebeurde er iets interessants. Ik kan het alleen verklaren uit de hersenspoeling die wij vrouwen hebben ondergaan en die nog grondiger was dan we ons zelfs maar kunnen voor stellen. Waarschijnlijk hebben we veel te lang van die vrouwen op de televisie gezien die in extase raken over hun glimmend gewreven vloeren, of in tranen uitbarsten om de grauwsluiers op de overhemden. Mannen hebben de vervorming niet ondergaan. Zij zien onmiddellijk het meest essentiële van huishoudelijk werk. Namelijk dat het stinkt. Hier volgt mijn lijstje van het rotwerk: boodschappen doen, ze naar huis zeulen en opbergen, koken, afwassen en pannen schuren, de was doen, puinruimen als de zaak uit de hand gelopen is, vloeren dweilen. Zo zou je door kunnen gaan, maar de meest noodzakelijke dingen zijn al erg genoeg. Allemaal moeten we deze dingen doen, of we moeten iemand anders vinden die ze voor ons doet. Hoe langer mijn man over dit werk nadacht, des te afwijzender ging hij ertegenover staan, en zo veranderde langzamerhand de normaliter lieve behulpzame Dr. Jekyll in een sluwe Mr. Hyde, die nergens voor

* Dit artikel verscheen in 1970 in Notes from the second year. MVM bracht in 1971 een vertaling uit in 'Berichten uit Amerika'. Als 'klassieker' opgenomen in *Feminist 3*, Amsterdam 1982, De Bonte Was

terugdeinsde om aan de gruwelen van het huishouden te ontsnappen. Als hij zich in een hoek gedrukt voelde, overladen met de vuile vaat, bezems, zwabbers en stinkend afval, werden zijn tanden steeds langer en puntiger en draaiden zijn ogen steeds wilder in hun kassen. Huishoudelijk werk onbenullig? Om de donder niet! Probeer maar eens uw man de helft te laten doen.

Zo ontwikkelde er zich een dialoog die enkele jaren voortduurde. Hier volgen enkele hoogtepunten.

'Ik wil best meehelpen in de huishouding, maar ik kan het niet zo goed. We zouden allebei die dingen moeten doen die we het beste kunnen.' *Dat betekent*: jammer genoeg kan ik niet zo goed afwassen en koken enz. Wat ik het beste kan is een beetje timmeren, lampjes indraaien, meubels verschuiven (hoe vaak komt dat voor?). *Het betekent ook*: Gedurende de hele geschiedenis hebben de lagere klassen (negers en vrouwen) honderden jaren lang ervaring opgedaan in het verrichten van onbenullige karweitjes. Het zou verspilling zijn van energie om iemand anders te leren ze nu te doen. *Ook*: ik heb de pest aan stomvervelend werk, dus knap jij het maar op.

'Ik wil best meehelpen in de huishouding, maar jij moet het me voordoen.' *Dat betekent*: Ik zal wel vragen stellen en jij doet mij alles steeds voor omdat ik het me niet zo goed herinner. Probeer ook niet te gaan zitten lezen als ik mijn werkjes doe, want dan word ik zo verdomd vervelend dat je het gemakkelijker allemaal zelf kunt doen.

'Wij waren altijd zo gelukkig.' (Dat zei hij elke keer als hij aan de beurt was om iets te doen.) *Het betekent*: Ik was altijd zo gelukkig. *Ook*: zonder huishoudelijk werk is het leven zalig. Al die ruzie hierover verstoort ons geluk.

'Wij hebben verschillende standaarden en waarom zou ik volgens jouw standaarden moeten werken? Dat is niet eerlijk.' *Betekent*: als het me te vuil en te smerig wordt in huis zeg ik: 'Wat een zwijnestel is het hier', of: 'Hoe kan iemand hier leven?' En dan wacht ik rustig jouw reactie af, want ik weet dat alle vrouwen een zwakke plek hebben: schuldgevoel over een rommelig huis of: ik ben uiteindelijk verantwoordelijk voor het huishouden. Ik weet wel dat de mensen die zwakke plek veroorzaakt hebben, want als er iemand op bezoek komt en het is een zwijnestel, zegt de bezoeker niet als hij weg is: 'Wat een slechte huisman is hij'. U krijgt altijd de schuld. *Het betekent ook*: Ik kan ontelbare ruzies uitlokken over de huishouding. Uiteindelijk zal het je minder moeite kosten het hele huishouden zelf te doen dan te proberen mij de helft te laten doen. Of ik stel voor om een werkster te nemen. Zij doet mijn deel van het werk en jij doet het jouwe. Het is vrouwenwerk 'Ik heb er niets op tegen een deel van het huishoudelijk werk te doen, maar je kunt me niet dwingen het te doen als jij vindt dat het gebeuren moet. *Betekent*: lijdelijk verzet. Als ik het ooit doe, doe ik het wel eens als het mij gelegen komt. Als ik af moet wassen vind ik het gemakkelijker om het eens per week te doen. Als ik naar de wasserette moet, doe ik het eens per maand. Als de vloer gedweild moet, eens per jaar. En als jij dat niet vaak genoeg vindt, doe je het zelf maar vaker, dan hoeft ik het helemaal niet meer te doen.

'Ik heb er meer de pest aan dan jij. Jij vindt het niet zo erg.' *Dat betekent*: huishouden is een stinkkarwei. Het is het ergste wat ik ooit gedaan heb. Het is vernederend en mensonterend voor iemand van mijn intelligentie. Maar voor iemand van *jouw* intelligentie...

'De huishouding is te onbenullig om over te praten.' *Dat betekent*: Het is nóg onbenulliger om het te doen. Het huishouden is beneden mijn stand. Mijn levensdoel is me met belangrijker zaken bezig te houden. Dat van jou om je met onbelangrijke zaken bezig te houden. Jij doet dus de huishouding.

'Wie het huishouden moet doen is geen probleem tussen man en vrouw. In elke verhouding tussen twee mensen zal een van hen een sterke persoonlijkheid hebben en dus domineren.' *Dat betekent*: Die sterkere persoonlijkheid kan ik beter zijn.

'In dierenkolonies, bijvoorbeeld van wolven, is de leider gewoonlijk een mannetje, zelfs als hij niet om zijn brute kracht, maar op basis van capaciteiten en intelligentie gekozen is. Is dat niet interessant?' *Dat betekent*: Het is historisch, psychologisch, antropologisch en biologisch verantwoord dat ik jou onder de duim houd. Hoe kan je nou van de wolvenleider eisen dat hij gelijk wordt aan de anderen?

'Vrouwenemancipatie is geen echte politieke beweging.' *Dat betekent*: de revolutie komt te dicht bij mijn huis. *Het betekent ook*: ik ben alleen geïnteresseerd in het feit dat ik onderdrukt word, niet in het feit dat ik anderen onderdruk. Daarom zijn oorlog, dienstplicht en universiteit politiek. Maar vrouwenemancipatie is dat niet.

'Alles wat mannen ooit bereikt hebben, steunde op de hulp die zij van de anderen, voornamelijk vrouwen, kregen. Welke beroemde man zou ooit zijn doel bereiken kunnen hebben, als hij zelf de huishouding had moeten doen?' *Dat betekent*: Onderdrukking is in het systeem ingebouwd en ik, als blanke Amerikaan, geniet van de voordelen van dit systeem. Ik wens ze niet op te geven.

Echte democratie begint in het huishouden. Als u van plan bent uw ideeën uit te voeren, moet u het volgende onthouden.

1. Hij lijdt er meer onder dan u. Hij verliest de vrije tijd die u wint. De maatstaf voor uw onderdrukking is zijn tegenstand.
2. Veel mannen zijn niet gewend steeds weer eentonige werkzaamheden te herhalen, waardoor nooit iets blijvends, laat staan iets belangrijks bereikt wordt. Daarom repareren zij liever een kast dan dat ze de vaat wassen. Als de menselijke bezigheden in een pyramide worden voorgesteld met het beste wat de mens tot stand heeft gebracht bovenaan, dan komen de werkzaamheden om in leven te blijven onderaan. Mannen hebben altijd bedienden (vrouwen) gehad om voor deze laagste werkzaamheden te zorgen, terwijl zij hun inspanningen slechts op de meer verfijnde bovenste regionen hebben gericht. Het is dus ironisch als zij aan vrouwen vragen: waar zijn jullie beroemde schilders, staatslieden, etc. Mevrouw Matisse dreef een modewinkel zodat hij kon schilderen. Mevrouw Martin Luther King deed zijn huishouden en bracht zijn kinderen groot.
3. Het is een schokkende ervaring voor iemand die altijd van zichzelf heeft gedacht dat hij tegen onderdrukking en uitbuiting van elk menselijk wezen door een ander was zich te realiseren dat hij in zijn dagelijks leven deze uitbuiting heeft geaccepteerd en uitgevoerd (en ervan geprofiteerd); dat zijn redenering weinig verschilt van die van een racist die zegt: 'Negers voelen geen pijn' (vrouwen vinden het niet erg om het rotwerk te doen); en dat de oudste vorm van onderdrukking is geweest de onderdrukking van de ene 50pct. van de bevolking door de andere 50 pct.
4. Wapen uzelf met enige kennis van de psychologie van alle onderdrukte volkeren en met een paar feiten over het dierenrijk. Ik geef toe dat het dwaas is om 'wolvenleider' of 'wie is de baas bij de gorilla's' te spelen, maar mannen gebruiken het steeds als laatste uitvlucht. Praat dan over bijen. Als u echt boos wordt, begin dan over het seksuele leven van spinnen. Die paren. Dan bijt zij hem zijn hoofd af.
De psychologie van onderdrukte volkeren is zo gek nog niet. Joden, immigranten, negers en vrouwen hebben dezelfde psychologische tactieken gebruikt om in leven te blijven: de onderdrukker bewonderen, verheerlijken, nadoen en behagen, voornamelijk omdat hij alle macht in handen heeft.

5. In zekere zin zijn alle mannen een beetje schizoïde, vervreemd van de bescherming en instandhouding van het leven. Door deze vervreemding kunnen zij er makkelijker mee spelen. Het is bijna een cliché dat een vrouw er meer onder lijdt als ze een zoon naar de oorlog moet laten gaan of hem door die oorlog verliest, omdat zij hem heeft gebaard, gezoogd en grootgebracht. De mannen die de oorlog beginnen, houden zich niet met deze dingen bezig en hechten minder waarde aan mensenlevens.

Eén uur per dag is een lage schatting van de tijd die men nodig heeft voor huishoudelijke beslommeringen. Door anderen dit werk te laten doen, heeft de man zeven uur per week meer (een werkdag) om zich met ficties bezig te houden in plaats van met menselijke behoeften. Deze generaties durende vervreemding leidt tot de onmenselijke bedenkzels van onze tijd.

6. Wanneer aan een bepaalde vorm van onderdrukking een eind is gekomen, verandert het leven en ontwikkelen zich nieuwe vormen. De Engelse aristocraten waren omstreeks de eeuwwisseling doodsbang voor het idee arbeiders meer vrijheid te geven. Ze waren ervan overtuigd dat dat het einde van de beschaving zou betekenen en een terugkeer tot het tijdperk van de barbaren.

Sommige arbeiders werden zelfs door deze gedachtengang misleid. Evenzo bij het minimumloon, de afschaffing van de slavernij en het vrouwenkiesrecht. Het leven verandert maar het gaat door. Ga niet door de knieën voor de bewering dat het einde van de wereld nadert als mannen aan de afwas gaan.

Ze zullen beweren dat u de revolutie (hun revolutie) tegenwerkt Maar u bevordert hem (uw revolutie).

7. Blijf op uw hoede. Ga regelmatig na wie in feite het werk doet. Alles vervalt gauw weer in de oude gang van zaken, zodat een jaar later de vrouw alles weer doet. Maak na een jaar een lijst van werk dat de man zelden of nooit heeft gedaan. U zult zien dat het schoonmaken van pannen, toiletten, koelkasten en ovens bovenaan de lijst staat. Gebruik werkroosters als het nodig is. Hij zal u van kleinzieligheid beschuldigen. Hij staat boven dat soort dingen (de huishouding). Onthoud goed wat het vervelendste werk is, nl. dat wat dagelijks of een paar keer per dag gedaan moet worden. Ook de vuile karweitjes; het is plezieriger om boeken en kranten enz. op te ruimen dan om af te wassen. Wissel het rotwerk af. De dagelijkse sleur is afmattend. Zorg er ook goed voordat u niet de verantwoordelijkheid draagt voor het huishouden waarbij hij af en toe een handje helpt. 'Ik zal vanavond voor je koken' betekent dat het eigenlijk uw werk is; is hij geen aardige kerel dat hij iets voor u doet?

8. De meeste mannen hebben een rijk en succesvol vrijgezellenleven achter de rug waarin zij niet van honger zijn omgekomen, of begraven werden onder vuil en afval. Het is taboe dat vrouwen zich inspannen in gezelschap van mannen; we zeulen wel met vijftientig kilo boodschappen als dat moet, maar mogen geen blikje openen als er toevallig iemand aanwezig is die dat voor ons kan doen. Aan de andere kant veronderstelt men dat mannen niet in staat zijn voor zichzelf te zorgen zonder een vrouw. Het zijn allebei excuses - om de vrouw het huishouden te laten doen.

9. Pas op! Het mes snijdt aan twee kanten. Die kleine dingetjes die hij vroeger deed doet hij niet meer, omdat u immers een bevrijde vrouw bent. Maar iets anders doet hij natuurlijk ook niet.

Ik was juist aan het einde van dit artikel toen mijn man binnenkwam en vroeg wat ik aan het doen was. Ik schrijf een artikel over de huishouding. De huishouding, vroeg hij. *De huishouding?* Mijn hemel, wat doe je onbenullig. Een artikel over de huishouding!

kleine huishoudquiz

- (1.) Het vervelendste werk in het leger, dat als straf dient, is a) *werken van 9 tot 5*, b) *keukendienst*.
- (2.) Als een man thuis woont, wordt het huishouden gedaan a) *door zijn vader*, b) *door zijn moeder*.
- (3.) Als hij getrouwd is, wordt het huishouden gedaan a) *door hemzelf*, b) *door zijn vrouw*.
- (4.) a) *zijn zoon*, b) *zijn dochter* leert op de lagere school hoe leuk het is om papa's zakdoeken te strijken.
- (5.) Uit de New York Times van 21.9.69. 'Voormalig Grieks functionaris George Mylonas boet voor zijn opstandigheid tegen de regerende junta in Athene door huishoudelijk werk te doen op het eiland Amorgos waar hij in ballingschap verblijft. (met een lachwekkende foto van een ongelukkige Mylonas die zijn eigen water haalt). Wat de Times bedoelt is dat hij zou moeten hebben: a) *stromend water*, b) *een werkster*.
- (6.) Dr. Spock schreef (Redbook 3/69) 'Ik geloof dat vrouwen zowel biologisch als psychisch gemaakt zijn om zich in de eerste plaats bezig te houden met de zorg voor het kind, de zorg voor de echtgenoot en de zorg voor het huishouden'. Denk eens na over a) *wie heeft ons gemaakt?*, b) *waarom?*, c) *wat is het effect daarvan op hun leven?*, d) *wat is het effect daarvan op ons leven?*
- (7.) Uit Time 1/5/70: 'Men zegt dat veel huisvrouwen in Japanse woningbouwprojecten, net als hun Amerikaanse tegenhangers, aan neurose lijden. En voor de eerste keer in de Japanse geschiedenis, klagen jonge getrouwde mannen erover dat ze pantoffelhelden geworden zijn. Hun vrouwen beginnen uitvoerige verklaringen te vragen als ze niet direct van hun werk naar huis komen en sommige Japanse mannen worden er tegenwoordig zelfs toe gedwongen huishoudelijk werk te doen.'
- Volgens Time worden vrouwen neurotisch: a) *als ze gedwongen worden gedurende hun hele leven lang elke dag het huishoudelijke werk te doen voor de mannelijke kaste*, of b) *als ze niet meer hun hele leven lang elke dag het huishoudelijke werk voor de mannelijke kaste wensen te doen*.